

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.11(157).35
УДК 374.7:796](498)«1903/1934»

Цибанюк О.О.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Дарійчук С.В.

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри фізичної культури та основ здоров'я
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Петров А.О.

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри спорту і спортивних ігор
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

РОЗВИТОК ГРОМАДСЬКОГО РУХУ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ НА РУМУНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ: «ТУРИСТИЧНЕ ТОВАРИСТВО РУМУНІЇ» (ПОЧАТОК ХХ СТ.)

В статті О. Цибанюк, С. Дарійчука, А. Петрова «Розвиток громадського руху фізкультурно-спортивної спрямованості на румунських землях: «Туристичне товариство Румунії» (початок ХХ ст.)» розглянуто особливості становлення громадського руху фізкультурно-спортивного спрямування на румунських землях початку ХХ ст. Виокремлено роль «Туристичного товариства Румунії» у популяризації та розповсюдженні пішого туризму серед всіх верств населення. Визначені досягнення товариства у справі залучення шкільної молоді до систематичного фізичного виховання, туризму, краєзнавства тощо. Авторами статті доведено, що гасло клубу «Через туризм до знання та любові до Румунії» синтезували ідеї попередників щодо освітнього і виховного потенціалу туристичної діяльності. В статті проаналізовані риси тогочасної туристичної роботи, однією із яскравих визначено становлення теорії та методики туристичної діяльності: появи рекомендацій по організації походів різного рівня, наприклад виокремлення принципів «від простого до складного маршруту», «від короткого до довготривалого пересування», а також розуміння вагомості ретельної підготовки – планування, використовуючи результати «роботи над помилками», зробленими після минулого заходу. Проаналізована діяльність тематичних журналів, що друкувались на румунських землях досліджуваного періоду, виокремлені основні теми та актуальні для того часу питання. Зроблено висновок, що історично сформовані традиції та сприятливі географічні умови з однієї сторони, і традиційний для початку ХХ ст. розвинений громадський рух і чітке розуміння освітніх і виховних потужностей туристичної діяльності, зокрема для шкільної молоді, з другої спричинили розвиток її методологічної основи й практичної реалізації на теренах Румунії.

Ключові слова: краєзнавство, походи, Румунія, товариство, туризм, школярі.

In the article by O. Tsybanyuk, S. Dariichuk, A. Petrov "Development of the public movement of physical culture and sports orientation in the Romanian lands: "Tourist Society of Romania" (beginning of the 20th century)" the peculiarities of the formation of the public movement of physical culture and sports orientation in the Romanian lands of the beginning of 20th century The role of the "Tourist Society of Romania" in popularizing and spreading hiking tourism among all segments of the population is highlighted. The society's achievements in attracting school youth to systematic physical education, tourism, local history, etc. have been identified. The authors of the article proved that the slogan of the club "Through tourism to knowledge and love for Romania" synthesized the ideas of the predecessors regarding the educational and educational potential of tourism. The article analyzes the features of the tourist work of that time, one of the most striking ones is the formation of the theory and methodology of tourist activity: the appearance of recommendations for the organization of trips of various levels, for example, the identification of the principles "from a simple to a complex route", "from a short to a long-term movement", as well as an understanding of importance careful preparation - planning, using the results of "working on mistakes" made after the previous event. The activities of the thematic magazines published in the Romanian lands during the research period are analyzed, the main topics and issues relevant for that time are highlighted. According to the authors, the "Tourist Society of Romania" published 13 issues of its yearbook - "Anuarul S.T.R.", which, according to modern researchers, was a valuable guide for those who wanted to participate in mountain trips, as well as a source for researching the activities of this society now. After all, the final part of each edition presented a list of members of the headquarters and sections, quantitative changes in members, as well as the names and titles of organizations or enterprises that provided assistance to the society. It was concluded that historically formed traditions and favorable geographical conditions on the one hand, and traditional to begin with 20th century a developed social movement and a clear understanding of the educational and educational potential of tourism, in particular for school youth, on the other hand, caused the development of its methodological basis and practical implementation on the territory of Romania.

Key words: local history, Romania, society, tourism, schoolchildren.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Для освітян і фахівців сфери фізичної культури і спорту стає очевидним, що актуальною нині є потреба глибокого реформування фізкультурної освіти та фізичного виховання підрастаючого покоління відповідно до національно-ідейних цінностей та світової динаміки. У цьому сенсі актуальним постає питання вивчення теорії і практики фізкультурної освіти у країнах

Європейського Союзу, оскільки наукове обґрунтування подібної проблематики диктується сучасними тенденціями оптимізації або навіть реформування освітнього процесу. Фізкультурна освіта та фізичне виховання повинні відбуватися з урахуванням і на основі державних особливостей розвитку культури і спорту, що є системою орієнтирів і поглядів на роль, організацію і функціонування сфери зазначеної вище галузі на довгостроковий період з урахуванням розвитку держави та світового досвіду. Відповідно, у цьому контексті значний науковий і практичний інтерес становить вивчення досвіду організації, нормативно-правового регламентування та матеріально-технічного, програмно-методичного та кадрового забезпечення фізичного виховання дітей та учнівської молоді країн світу та Європи в різні історичні періоди.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В цьому сенсі актуальною постає проблема вивчення теорії та практики фізичного виховання школярів у сучасному освітньому просторі в країнах світу та Європейського Союзу, оскільки наукове обґрунтування подібної проблематики диктується сучасними тенденціями оптимізації або навіть реформування навчально-виховного процесу. Так, нагальність дослідження доводять статті науковців та практиків – Л. Андерсена, Л. де Врайса, В. Іварсона, П. Халлала; проблеми досягнення оптимального сучасного правового регулювання у даній сфері аналізують О. Вюницька, В.С. Мань, Н. Камінська, Я. Назарко, В. Палюх, О. Романишин; аспекти трансформації фізичного виховання школярів у зарубіжних країнах протягом ХХ – початку ХХІ ст. розглядають А. Каянус, В. Лях, М. Майер, А. Яковенко. Проблеми фізичного виховання в Румунії, а саме особливості організації туристичної діяльності з школярами, її роль у формуванні всебічного впливу на організм сучасних школярів досліджували Я. Галан, Т. Завгородня, І. Стражнікова, О.Цибанюк тощо [1, 5].

Метою статті став аналіз розвитку громадського руху фізкультурно-спортивної спрямованості га румунських землях на прикладі діяльності «Туристичного товариства Румунії» упочатк ХХ ст.

Методи дослідження методи аналізу й узагальнення наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури з фізичного виховання та педагогіки, архівних документів та нормативно-правових актів досліджуваного періоду, статистичних даних.

Виклад основного матеріалу дослідження. 25 січня 1903 р. за ініціативи професора Л. Мразека та А. Цігара-Самуркаса було засновано «Туристичне товариство Румунії» (S.T.R.). Статут, що отримав більшість на загальних зборах затвердив мету його діяльності: «розвивати туристичний спорт, сприяти пізнанню краси румунської країни і, таким чином, зміцнити любов до країни і нації». На початку діяльності S.T.R. нараховувала близько 300 членів, серед яких були активісти громадського тіловиховного і туристичного руху Г. Антипа, Г. Балс, В. Братіану, І. Костінеску, Дж. Флейслен, військові Г. Яннеску. С. Мехединті, Г. Мунтяну-Мургочі, педагогі Т. Ніка, Тр. Тамм, А. Урекія, А. Влахута, М. Владеску [6], туристи-професіонали Т. Йонеску і Р. Порумбару (учасник сходження на г. Монблан, 1877 р.) [7].

Тогочасні досягнення товариства – планування, організації, проведення найскладніших із офіційно зареєстрованих походів в Карпатах: маршрути на г. Негою (1903 р.), г. Парінг (1905 р.), сходження на гору Фагараш тощо. Опис подій авторства Г. Балса, дав можливість виділити дві важливі тогочасні риси розвитку туризму. Перша – постійне практичне впровадження лозунгу щодо формування покоління патріотів Румунії через пізнання Карпат і любов до гірської природи, фізичне навантаження і навички орієнтування у просторі. Друга – становлення теорії та методики туристичної діяльності: появи рекомендацій по організації походів різного рівня, наприклад виокремлення принципів «від простого до складного маршруту», «від короткого до довготривалого пересування», а також розуміння вагомості ретельної підготовки – планування, використовуючи результати «роботи над помилками», зробленими після минулого заходу. Спираючись на ці тези, позитивно сприйнятий суспільством та розрекламований пресою чотириденний похід за маршрутом Бухарест-г. Негою, Карпати (в документах початку ХХ ст. зустрічається також назва Калтун – О.Ц.), на думку Г. Балса став серйозним, надскладним випробуванням [2, р. 58].

Результатом стало подрібнення складних і тривалих маршрутів на короткі етапи, з визначенням точних цілей та часу в дорозі: «від Капатіні до Аріфа, 40 хвилин, дорога повертає праворуч...». Крім того, отримали ширше використання мітки, залишені розробниками маршрутів: «зустрілася розмітка, нанесена червоною фарбою Товариством Карпат Трансільванії (SKV)» [2, р. 58].

До 1905 року ми не знаходимо відомостей про участь в туристичних заходах даного товариства шкільної молоді. І вже серед учасників походу в гори Мехединтулуй, що стартував 29 червня 1905 р. знаходимо прізвища учнів гімназії м. Бухарест – М. Гергот, Р. Макарі, Банареску, Ч. Армасу [3, р. 7]. Крім того, походи починають диференціюватись як суто «мандрівні» і суто «краєзнавчі», використовувався термін «екскурсія». Так, під час комбінованої екскурсії (пішої і верхи) на масив Ретезат (25 серпня 1905 р.) група туристів відвідували руїни «Cetatea Coltu», велику галявину «Valea Reasa», озеро Заноага [4, Рр.9-10]. В програми інших краєзнавчих походів входили туристичний центр «Novaci», «альпійська прогалина» Майлеаси, старовинний колодязь на березі озера Крайнікула, ущелини між Єсулом і Гересулом, будинок Дутеску в Карбунеле [там само].

Крім того, серед секцій «Туристичного товариства Румунії», організованих у м. Кимпулунг-Мусцелі, Турну-Северині та Яссах, активно діяли шкільні осередки «Міхая Вітязула» та «Ніфона». Згодом були приєднані «Румунське спортивне товариство» та «Товариство студентів». Членські внески, 3 леї, учні не сплачували, натомість користувалися правами, наданими всім членам товариства. Тут було засновано секцію фотоаматорів, перше об'єднання любителів цього мистецтва [7].

Необхідно зазначити, що розвитку туризму в Румунії досліджуваного періоду сприяли державні та приватні підприємства і організації. Так, «Туристичне товариство Румунії» отримало знижку на проїзд власним членам від транспортного товариства Румунії (С.F.R.) – 50% групам від трьох осіб на квитки з 1 травня по 30 вересня та знижку в будь-якому напрямку протягом року групам від 20 осіб (1903, 1908 р.). Лісогосподарська компанія «Арджес» надала членам товариства право на проїзд на власних маленьких потягах, які курсували за маршрутом Куртя-де-Арджеш-Кумпана. Крім того, міністерство фінансів Румунії дозволило туристам вільний проїзд через кордон у прикордонній

гірській місцевості (1903 р.), а у 1904 році здійснило спів фінансування побудови притулків для туристів в районі від Турну-Рошу до Пятра-Крайулуй. Були надані знижки на придбання велосипедів та фотоапаратів, не зважаючи на високу ринкову ціну [7]. «Туристичне товариство Румунії» видало 13 випусків свого щорічника – «Anuarul S.T.R.», який, на думку сучасних дослідників, був цінним посібником для тих, хто прагнув участі у гірських мандрівках, а також джерелом для дослідження діяльності цього товариства тепер. Адже, заключна частина кожного видання представляла список членів штабу та секцій, кількісні зміни членів, а також імена і назви організацій або підприємств, що здійснювали допомогу товариству. На сторінках першого випуску щорічника товариства, який побачив світ у 1904 р., з'явилися анонси щодо передачі гірських притулків туристів під опіку товариства: нібито Міністерство будівництва надало йому права на будівлю на горі Фурніка-Бучеджі (так званий «Будинок Карпа»), а також було оголошено рішення мерії м. Бухарест про занедбані будівлі. Взагалі, протягом першого року існування видання були виокремлені три основні теми публікацій – проблеми облаштування цих притулків, особливості організації мандрівок і екскурсій, зокрема для підростаючого покоління, і обов'язкові огляди походів, що були проведені. Так, у щорічнику розглянуто домовленості з лісничим товариством «Арджес», що надало членам лісові хатини в районах Піскул-Негру та Валя-Капрей у горах Фагараш.

Згодом, на сторінках щорічника з'явилися звіти про урочисті відкриття секції товариства у м. Кимпунг (8 червня 1908 р.), організацію екскурсії під керівництвом Б. Голеску (7, 8 і 9 червня 1908 р.), урочисте відкриття будинку туриста у м. Чехлау в присутності 606 осіб, на який товариство внесло матеріальний внесок у розмірі 200 лей (1914 р.) [7]. У 1931 р. «Туристичне товариство Румунії» об'єдналось з «Туристичним клубом Румунії» («Turing Clubul României»).

У міжвоєнний період, на теренах королівської Румунії, також активно діяло «*Hanul Drumeților*», туристичне товариство, засноване в березні 1921 року, що 10 червня 1925 року теж влилося в ряди «Туристичного клубу». Таке зміцнення призвело до збільшення числа учасників і відповідно, інтенсивного розвитку, й у 1926 р. Клуб (T.C.R.) став найпотужнішою туристичною асоціацією в країні. Гасло Клубу «Через туризм до знання та любові до Румунії» синтезували ідеї попередників щодо освітнього і виховного потенціалу туристичної діяльності. У 1929 році була створена «Асоціація туристів з високих гір Румунії» (A.D.M.I.R.), яка популяризувала туризм серед різних верств населення. Штаб-квартири асоціації знаходились в м. Плоешті, м. Пітешті, м. Кимпунг-Мусчелі та м. Феґераші. («Asociația Turistică România Pitorească» (A.T.R.P.), створена в Бухаресті 21 травня 1930 р., видавала журнал «Мальовнича Румунія» («România Pitorească»), який став згодом Бюлетенем («Buletinul România Pitorească»). 8 березня 1934 р. був створений Румунський альпійський клуб (C.A.R.), профілем якого стали складні сходження в гори. Спілка позначала небезпечні місця і маршрути, займалась будівництвом притулків – «Коштіла» та «Альпійський дім», організувала першу школу скелелазіння. Серед тогочасних фахівців існувала думка, про військову прикладність діяльності організації. Частково її доводить зміст журналу «Альпійський бюлетень» і «Бюлетеню Румунського альпійського клубу», видавництво яких фінансував клуб [6]

Висновки. Отже, історично сформовані традиції та сприятливі географічні умови з однієї сторони, і традиційний для початку ХХ ст. розвинений громадський рух й чітке розуміння освітніх і виховних потужностей туристичної діяльності, зокрема для шкільної молоді, з другої спричинили розвиток її методологічної основи й практичної реалізації на теренах Румунії.

Література

9. Цибанюк О. О. Роль громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості у становленні фізичного виховання дітей та молоді (на прикладі «Федерації спортивних товариств Румунії»), початок ХХ ст. V Міжнародна науково-практична конференція «Modern research in world science» (м. Львів, 7-9 серпня 2022 р.). С. 497–502.
10. Bals G. Descriere. Anuarul S.T.R. anul III, 1905, p. 58.
11. Bals G. Excursiunea pe Paring. Anuarul S.T.R. anul III. 1905. № 11. p. 7.
12. Bals M. O excursiune in masivul Retezatului. Anuarul S.T.R. vol. 3. 1905. pp. 9–15.
13. Galan Y., Korzh Y., Zavgorodnia T., Strazhnikova I., Kushnir I., Shestobuz O., Yarmak O., Tsybanyuk O., Kozhokar M. *Correction of the psychophysiological state of young men aged 11-12 years by means of hiking tourism*. Journal of Physical Education and Sport. 2019. Vol 19 (Supplement issue 6), Art. 318 pp. 2120 – 2126.
14. Pușcariu Valeriu. Turismul în România. *Enciclopedia României*. vol. IV, Imprimeria Națională, București, 1943.
15. Societatea Turistilor din Romania (S.T.R.) URL: <https://www.scripgroup.com/afaceri/turism/Societatea-Turistilor-din-Roma23263.php> (дата звернення 11.09.2021).

References

1. Tsybanyuk O.O. The role of public organizations of physical culture and sports orientation in the formation of physical education of children and youth (on the example of the "Federation of Sports Societies of Romania"), the beginning of the 20th century. V International scientific and practical conference "Modern research in world science" (Lviv, August 7-9, 2022). P. 497–502.
2. Bals G. (1905) Description. Yearbook S.T.R. year III, 1905, p. 58.
3. Bals G. (1905) Excursion on Paring. Yearbook S.T.R. year III. 1905. № 11. p. 7.
4. Bals M. (1905) An excursion in the Retezatut massif. Yearbook S.T.R. vol. 3. 1905. pp. 9–15.
5. Galan Y., Korzh Y., Zavgorodnia T., Strazhnikova I., Kushnir I., Shestobuz O., Yarmak O., Tsybanyuk O., Kozhokar M. (2019) *Correction of the psychophysiological state of young men aged 11-12 years by means of hiking tourism*. Journal of Physical Education and Sport. Vol 19 (Supplement issue 6), Art. 318. pp. 2120–2126.
6. Prisoner Valeriu. Tourism in Romania. Encyclopedia of Romania. vol. IV, Imprimeria Națională, Bucharest, 1943.
7. Societatea Turistilor din Romania (S.T.R.) URL: <https://www.scripgroup.com/afaceri/turism/Societatea-Turistilor-din-Roma23263.php> (date updated 11.09.2021).